

УДК 347.406
ББК 67.406
К77

Рекомендовано до друку
Вченою радою Київського університету права НАН України,
Протокол № 10 від 27 травня 2010 року

Рецензенти:
Вовженчук С.Я. - кандидат юридичних наук, доцент Київського національного економічного університету,

Спасибо-Фатєєва І.В., доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент Національної академії правових наук України.

Кравченко С.С.,
К77 **Юридична природа корпоративних прав:** монографія/Київський університет права НАН України; Кравченко С.С. - К.: Видавництво Європейського університету, 2010 - 180 с.

ISBN 978-966-301-195-0

У монографії досліджено поняття корпоративних прав, права участі та права учасників господарських товариств. Дано порівняльний аналіз цих понять, через що доведено їх однопорядковість. Запропоновано внутрішню диференціацію майнових та немайнових прав учасників господарських товариств.

Виявлено таку особливість корпоративних прав, як їхня можливість проявляти в тих чи інших правовідносинах лише якусь одну свою властивість. Аргументовано, що вони в певних правовідносинах проявляються тільки як майнові, а в певних - тільки як немайнові права. Доведено, що у зовнішніх правовідносинах корпоративні права втрачають свою подвійну правову природу та являють собою певну єдність як об'єкт права. Наведено аргументи для визначення дійсного об'єкта, з яким вчиняються правочини та яким мають бути корпоративні права, а не частка в статутному капіталі.

Для викладачів і студентів юридичних вищих навчальних закладів і факультетів, а також для тих, хто займається науково-дослідною та правозастосовною діяльністю.

УДК 347.406
ББК 67.406

ISBN 978-966-301-195-0

©Кравченко С.С., 2010

ЗМІСТ

Перелік умовних скорочень	4
ВСТУП	5
Розділ 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРАВ УЧАСНИКІВ ГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРИСТВ	
1.1. Сутність корпоративних прав	7
1.2. Правова природа корпоративних прав	32
1.3. Поняття права участі в товаристві, його юридична природа та види	54
Розділ 2. МАЙНОВІ ПРАВА, ЩО ОБУМОВЛЮЮТЬСЯ УЧАСТЮ В ТОВАРИСТВІ	
2.1. Право власності учасників товариств	80
2.2. Право корпоративної майнової вимоги та зобов'язальні права учасників господарських товариств	94
Розділ 3. НЕМАЙНОВІ ПРАВА УЧАСНИКІВ ГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРИСТВ	
3.1. Право участі в управлінні господарським товариством	123
3.2. Право на інформацію	139
ВИСНОВКИ	151
Список використаної літератури	163

Становлення і розвиток ринкових відносин в Україні обумовили виникнення з кінця 80-х років минулого сторіччя нових видів юридичних осіб із корпоративним устроєм і нових прав, які мають їх учасники - корпоративних прав. Дійсність вимагає проведення досліджень їх правової природи, оскільки в оновленому українському законодавстві містяться розбіжності в поняттях корпорацій, корпоративних підприємств, товариств, прав їх учасників, корпоративних прав, прав участі та інших пов'язаних з ними термінів. Порізному права учасників господарських товариств та корпоративні права врегульовані в двох кодексах - Цивільному та Господарському. А в Цивільному кодексі права учасників господарських товариств і право участі не тільки роз'єднані, а й визначені як такі, що мають протилежну правову природу: перші визнаються особистим немайновим правом, а другі - як майновими, так і немайновими.

Спроба виявити сутність корпоративних прав та прав учасників господарських товариств провадилася у працях вітчизняних та зарубіжних вчених. Це відомі дослідження І.В. Спасибо-Фатєєвої, О.М. Вінник, В.С. Щербини, О.В. Щербини, О.Р.Кібенко, В.М.Кравчука та ін. Навіть останнім часом схожій тематиці присвятили дослідження О.В.Регурецька, О.С.Швиденко та І.В.Бейцун. Разом із тим в наукових роботах вказані автори зосереджуються насамперед на правах акціонерів, їх охороні та захисті. Втім, є потреба звести права учасників всіх господарських товариств та корпоративних прав до єдиного коріння, визначитися з їх правовою природою. Це дозволить усунути розбіжності в цивілістичному і господарсько-правовому підході до регулювання вказаних прав, а відтак - сприятиме вдосконаленню законодавства.

Розкриття сутності права учасників господарських товариств викликане і потребами практики, адже як нотаріуси, так і судді, практикуючі юристи, адвокати стикаються зі складнощами при визначенні об'єктів правовідносин та предметів договорів, зокрема, купівлі-продажу, застави, коли йдеться про корпоративні права або права учасників господарських товариств на частку в статутному (складеному) капіталі.

Все це обумовлює необхідність проведення комплексного дослідження прав учасників господарських товариств як корпоративних прав, як об'єктів права власності та вирішення теоретичних і практичних проблем їх здійснення, в тому числі в корпоративних правовідносинах.

Теоретичну основу для висновків, зроблених у монографії, становлять праці таких відомих вчених-цивілістів дореволюційного, радянського періоду, як В.Ю. Вольфа, А.І. Камінки, Л.Й. Петражицького, П.Писемського, І.Т.Тарасова, Г.Ф.Шершеневича, М.М.Агаркова, П.П.Цитовича, С.М.Братуся, О.С. Йоффе, О.А. Красавчикова, Ю.К. Толстого, М.І.Кулагіна, а також сучасних вітчизняних та російських науковців - В.А. Белова, О.М. Вінник, Б.М. Гонгалю, Я.М. Гританса, О.С.Довгерт, О.В. Дзери, В.В. Долинської, О.Р. Кібенко, І.Ю. Краська, Н.С. Кузнецової, І.М. Кучеренко, В.В.Луця, Ю.А. Метельової, Д.В. Мурзіна, Н.Н.Пахомової, А.Я. Пилипенка, В.В. Посполіта-ка, І.В. Спасибо-Фатєєвої, Р.О. Стефанчука, Є.О.Суханова, Ю.К. Толстого, Я.М. Шевченко, І.С. Шиткиної, В.С.Щербини, О. В. Щербини та інших правознавців.

Мета наукового дослідження полягає у формуванні теоретичної бази, необхідної для розуміння прав учасників господарських товариств як корпоративних прав, що становлять цілісну єдність, та розробці науково-теоретичних і практичних рекомендацій щодо удосконалення їх цивільно-правового регулювання.

Практичне значення монографії полягає у тому, що вона містить матеріали, придатні для використання:

- 1) при викладанні навчального курсу "Цивільне право України" і спецкурсу "Корпоративне право України";
- 2) при підготованні навчальних посібників, підручників, методичних рекомендацій для студентів юридичних вищих навчальних закладів і факультетів;
- 3) у законотворчій діяльності -для внесення змін до Цивільного кодексу України та окремих законів України;
- 4) у правозастосовчій діяльності - судами під час розгляду справ по захисту корпоративних прав, а також при вирішенні проблеми співвідношення регулювання цих питань ЦК та ГК та іншими кодексами і законами;
- 5) у науково-дослідницьких цілях - для подальших досліджень у сфері юридичних осіб та корпоративних правовідносин.